

บทที่ ๕

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปผล

ตำนานหลวงพ่อดุสิตเทียบน้ำทะเลจืดหรือตำนานสมเด็จพระเจ้าพะโคะเป็นตำนานที่เล่าขานแพร่กระจายใน ๑๔ จังหวัดภาคใต้ของประเทศไทย และรัฐทางตอนเหนือของประเทศมาเลเซีย ได้แก่ รัฐเกดะห์หรือไทรบุรีและรัฐเปรัก แต่ตำนานนี้มีการแพร่กระจายอย่างหนาแน่นในบริเวณจังหวัดปัตตานี จังหวัดสงขลา และจังหวัดนครศรีธรรมราช ปัจจุบันตำนานนี้ได้แพร่กระจายไปทั่วประเทศตามอิทธิพลของการสร้างพระเครื่องและพระพุทธรูปหลวงพ่อดุสิตเทียบน้ำทะเลจืด

ตำนานหลวงพ่อดุสิตเทียบน้ำทะเลจืดที่แพร่กระจายในภาคใต้ แบ่งได้ ๒ ประเภท ได้แก่ ประเภทลายลักษณ์อักษรและประเภทมุขปาฐะ

๑. ตำนานหลวงพ่อดุสิตเทียบน้ำทะเลจืดประเภทลายลักษณ์อักษร มีพบฉบับเดียวคือเรื่อง “ยอเข้าตำราหมื่นตราพระธรรมวิลาสเอาไปวิวาทเป็นหัวเมือง” ปัจจุบันต้นฉบับเก็บรักษาที่ หอพระสมุดวชิรญาณ หอสมุดแห่งชาติ กรุงเทพฯ ตำนานได้กล่าวถึงประวัติหลวงพ่อดุสิตเทียบน้ำทะเลจืดหรือสมเด็จพระราชาธิบดีสุริยวงศาธิบดีมหาราชว่าท่านเกิดเมื่อ พ.ศ. ๒๑๗๑ (จ.ศ. ๙๙๐) บิดาชื่อนายหุ มารดาชื่อนางจัน เมื่อแรกเกิดบิดามารดาได้ไปเกี่ยวข้าวในนาและผูกเปลให้ลูกนอนใต้ต้นหว้า ขณะเกี่ยวข้าวมีงูตะบองหลา (งูจงอาง) เข้ามาขดพันรอบเปล แม่ขึ้นจากนาเห็นงูก็ตกใจ เรียกให้นายหุเข้ามาช่วย นายหุได้นำดอกไม้ธูปเทียนมาบูชางูก็หายไปพบแก้วดวงหนึ่งก็เก็บไว้ ต่อมาได้นำลูกไปฝากสมภารจวงที่วัดกุฎีหลวง สมภารจวงตั้งชื่อว่า “ปุ” และให้บรรพชาเป็นสามเณร ได้เรียน นโม ก ข และขอมไทย เมื่อจบหลักสูตรได้ไปเรียนธรรมบทศชาติกับพระชินเสน ณ วัดศรีกุญแจ จบแล้วได้เดินทางไปเรียนธรรมต่อที่เมืองนครศรีธรรมราช จนอายุครบ ๒๑ ปี พระขุนลกได้นำเจ้าเงาะไปอุปสมบทที่คลองหน้าท่าเรือแบบอุทกสีมา มีพระมหาเถรปิยทสสี เป็นพระอุปัชฌาย์ พระมหาเถรพุทธสาครเป็นพระกรรมวาจาจารย์ และพระมหาเถรศรีรัตนเป็นพระอนุกรรมวาจาจารย์ พระอุปัชฌาย์ให้นามฉายาว่า “เจ้าสามเณร” ต่อมาได้โดยสารเรือสำเภานายอินเข้าไปศึกษาธรรมที่กรุงศรีอยุธยา ระหว่างเดินทางได้แสดงอภินิหารเทียบน้ำทะเลจืดจนนายสำเภาอินนับถือเป็นครูต้น เมื่อถึงกรุงศรีอยุธยาได้จำพรรษาที่วัดแคราชานุวาส และไปศึกษาธรรมที่วัดลุ่มพินาวาส จนอยู่มาวันหนึ่งชาวต่างประเทศได้มาทำพินันท์ปริศนาธรรม เจ้าสามเณรขณะพระมหากษัตริย์ทรงโปรดให้สร้างกุฎิถวายและถวายเมืองให้เจ้าสามเณรปกครองได้ ๓ วัน จึงถวายคืน ต่อมาเจ้าสามเณรได้เข้าเฝ้าพระมหากษัตริย์ขอพระราชทานเข้าพระโยมสงฆ์ให้แก่วัดพระราชประดิษฐานหัวเมืองพัทลุงและโปรดเกล้าฯ ให้เจ้าสามเณรออกไป

สร้างพระมาลิกเจดีย์ศรีรัตนมหาธาตุ และโปรดเกล้าฯ ให้ข้าพระรักษาพระศรีรัตนมหาธาตุ ๕๐ คน รักษาพระธรรมศาลา ๒๐ คน และรักษาพระอุโบสถ ๒๐ คน

๒. ตำนานหลวงพ่อดวงเหยียบน้ำทะเลจืดประเภทมุขปาฐะ พบมีแพร่กระจายหนาแน่นที่จังหวัดปัตตานี จังหวัดสงขลา และจังหวัดนครศรีธรรมราช พอสรุปภาพรวมได้ว่า หลวงพ่อดวงเหยียบน้ำทะเลจืดถือกำเนิดเมื่อ พ.ศ. ๒๑๒๕ ที่บ้านสวนจันทร์ อำเภอสตงิ่งพระ จังหวัดสงขลา เป็นบุตรของนายหูกับนางจันทร์ เป็นคนยากจนอาศัยอยู่กับเศรษฐีปาน หลังคลอดบุตรนายหูกับนางจันทร์ได้เอารกไปฝังไว้ที่ต้นเสียบใกล้บ้าน เศรษฐีปานใช้นายหูกับนางจันทร์ไปเก็บเกี่ยวข้าวในนาทั้งสองได้นำบุตรไปด้วย ได้ผูกเปลไว้กับต้นหม่าแล้วลงไปเก็บเกี่ยวข้าวในนา จนใกล้เที่ยงนางจันทร์ขึ้นมาจะให้ลูกกินนมพบว่ามีงูบองหลา (งูจงอาง) พันอยู่รอบเปลก็เรียกนายหูกับช่วย ทั้งสองได้นำข้าวตอกดอกไม้มาบูชางูนั่นก็หายไปปรากฏแก้วดวงหนึ่งในเปล จึงได้เก็บไว้สำหรับบุตร ต่อมาเศรษฐีปานทราบข่าวจึงขอดวงแก้วไว้ทั้งสองไม่สามารถขัดขืนได้ จึงมอบดวงแก้วให้เศรษฐีไป ตั้งแต่นั้นมาเศรษฐีปานก็ประสบแต่เรื่องไม่ดีทำให้ยากจนลง เศรษฐีคิดว่าน่าจะมาจากดวงแก้ว จึงได้นำดวงแก้วคืนนายหูกับนางจันทร์ ต่อมานายหูกับนางจันทร์ได้นำบุตรไปฝากไว้กับสมภารจวง วัดกุฎีหลวงสมภารจวงตั้งชื่อว่า “ปู” เพราะคลานคล้ายปู เมื่อเด็กชายปูโตขึ้นจึงให้บรรพชาเป็นสามเณรปูได้เรียน นโม ก ข ขอมไทย เมื่อจบแล้วได้ส่งไปเรียนมูลกัจจายน์และธรรมบทศาศาติกับพระครูสังฆธรรมรังษีที่วัดศรีกุหยัง จบหลักสูตรแล้วไปศึกษาธรรมต่อที่เมืองนครศรีธรรมราช ได้จำพรรษาที่วัดเสมาเมือง จนอายุครบ ๒๐ ปี พระขุนลกได้นำสามเณรปูไปอุปสมบทที่วัดท่าแพ โดยนำเรือ ๔ ลำมาต่อเป็นแพ ประกอบด้วยเรือไม้พายอม ไม้ยางนา ไม้ขนุน และไม้เคียนไว้ริมคลองท่าแพเป็นอุทกสีมา มีพระครูกาเดิมเป็นพระอุปัชฌาย์ พระครูสังฆธรรมรังษีเป็นพระอนุสาวนาจารย์ และสมภารจวงเป็นพระกรรมวาจาจารย์ ได้ฉายาว่า “สามีราม” หรือพระสามีราม ต่อมาได้เดินทางเพื่อไปศึกษาธรรมที่กรุงศรีอยุธยาได้ไปลงเรือนายสำเภาอินทร์ที่วัดท่าซอกหรือวัดคงคาเสียบ ระหว่างเดินทางถึงอ่าวชุมพร (บางคนว่าเกาะนุ้ย อำเภอขนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช) เรือถูกพายุ ๗ วัน ๗ คืนเสบียงอาหารและน้ำจืดหมด จนเมื่อลมสงบนายสำเภาอินทร์ได้คิดว่าสาเหตุมาจากรับพระสามีรามมาด้วย จึงให้ลูกเรือนำลงเรือเล็กเพื่อนำขึ้นฝั่ง พระสามีรามใช้เท้าจุ่มลงในทะเลทำให้น้ำบริเวณนั้นจืดลูกเรือได้ตักน้ำใส่ภาชนะจนเต็ม เมื่อนายสำเภาอินทร์ทราบดังนั้นจึงได้นำพระสามีรามขึ้นเรือเดินทางต่อไป และได้ถือพระสามีรามเป็นครูต้น จนถึงกรุงศรีอยุธยาได้ไปจำพรรษาที่วัดเขาราชานุาสและไปศึกษาธรรมที่วัดลุมพินาวาส จนวันหนึ่งในสมัยพระเอกาทศรถ ได้มีพราหมณ์ ๗ คน จากเมืองลังกานำทรัพย์สมบัติบรรทุกเรือมาทำพนันเมืองด้วยวิธีแก้ปริศนาธรรม โดยเรียงอักษรพระอภิธรรมทองคำเท่าใบมะขาม ๘๔๐๐๐ เม็ด พระสงฆ์กรุงศรีอยุธยาไม่มีใครเรียงได้ พระสามีรามรับอาสาเรียงอักษรธรรมได้สำเร็จ แต่ขาดอยู่ ๗ ตัว คือ ส ง วิ ทา ปุ กะ ยะ ปะ พราหมณ์นำออกจากมวยผมมอบให้พระสามีรามและยอมแพยกทรัพย์สมบัติให้กับพระมหากษัตริย์แห่งกรุงศรีอยุธยา ด้วยความดีความชอบ

พระมหากษัตริย์ทรงโปรดเกล้าฯ ให้พระสามีสามีรามเป็นที่สมเด็จพระราชชนนีสามีสามีรามคุณูปมาจารย์ ต่อมาสมเด็จพระราชชนนีฯ ได้ทูลลากลับบ้านเกิดระหว่างทางได้ปกกลดหยุดพัก เช่น ที่ปกกลดบ้าน โภกวิ วัตพัทธสีมา วัตหัวลำภู เป็นต้น จนถึงวัดพะโคะได้ดำเนินการสร้างพระศรีรัตนมหาธาตุไว้บน เขาพะโคะ สร้างธรรมศาลา และอุโบสถ แล้วเข้าไปกรุงศรีอยุธยาพระมหากษัตริย์โปรดเกล้าฯ ให้เรือสำเภาบรรทุกอิฐและยอดเจดีย์ออกไปช่วยสมเด็จพระราชชนนีฯ และโปรดเกล้าฯ กัลปนาวัตที่ ภูมิทานและข้าพระโยมสงฆ์ให้วัดราชประดิษฐฐานหรือวัดพะโคะ เพื่อช่วยกันบำรุงพระพุทธศาสนา สมเด็จพระราชชนนีฯ จำพรรษาที่วัดพะโคะเป็นเวลานานชาวบ้านเรียกว่า “สมเด็จเจ้าพะโคะ” อยู่มา วันหนึ่งมีสามเณรถือดอกมณฑาสวรรค์เที่ยวตามหาพระโพธิสัตว์พระศรีอริยมุตไตรย ซึ่งจตุมาลัยโลก มนุษย์ ผู้ใคร่จักดอกมณฑาสวรรค์ผู้นั้นคือพระโพธิสัตว์ สามเณรได้ไปยังวัดพะโคะเป็นเวลาเย็น พระสงฆ์รูปอื่น ๆ ไม่มีใครรู้จักดอกมณฑาสวรรค์ มีแต่สมเด็จเจ้าพะโคะเท่านั้นที่รู้จักดอกไม้นี้ สามเณรจึงรู้ว่าสมเด็จเจ้าพะโคะคือพระศรีอริยมุตไตรย ทั้งสองได้พากันเข้าไปในกุฏิและในคืนนั้นทั้งสองก็ได้โลหะกลายเป็นดวงไฟ ๒ ดวง พุ่งขึ้นท้องฟ้าไปทาง ทิศใต้หายสาบสูญตั้งแต่นั้นมา

ต่อมาได้มีพระภิกษุชรารูปหนึ่งได้ปกครองวัดข้างใต้และวัดอีกแห่งหนึ่งในรัฐไทรบุรี ชาวเมืองปัตตานีเรียกว่า “ท่านข้างใต้” ท่านได้เดินทางไประหว่างเมืองปัตตานีกับเมืองไทรบุรีอยู่เสมอ และก่อนที่ท่านจะมรณภาพได้สั่งสานุศิษย์ไว้ว่า เมื่อท่านมรณภาพแล้วให้นำศพไปเผาปนกิจที่ วัดข้างใต้ หลังจากนั้นไม่นานท่านข้างใต้ได้มรณภาพที่เมืองไทรบุรี ประชาชนได้พากันหามศพของท่านไปวัดข้างใต้ระหว่างทางหยุดพักที่ใดมีน้ำเหลือหยดลงพื้นให้ปักหลักไม้แก่นไว้เป็นหลักฐานต่อไป สถานที่นั้นจะกลายเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ เมื่อถึงวัดข้างใต้ได้ทำพิธีเผาปนกิจศพแล้วนำอัฐิฝังไว้หน้าวัด ปักหลักไม้แก่นไว้เป็นหลักฐาน จนปัจจุบันเวลาผ่านไปหลายร้อยปี ถึง พ.ศ. ๒๔๙๗ พระครูวิสัยโสภณ (ทิม ธมฺมธโร) อดีตเจ้าอาวาสวัดข้างใต้ได้จัดสร้างพระเครื่องรูปท่านข้างใต้และมีการเข้าทรง ให้ตั้งชื่อพระเครื่องที่สร้างขึ้นนี้ว่า “หลวงพ่อดวยตเหยียบน้ำทะเลเจ็ด” และยังบอกว่าสมเด็จเจ้าพะโคะกับหลวงพ่อดวยตเหยียบน้ำทะเลเจ็ดเป็นพระภิกษุรูปเดียวกัน ตั้งแต่นั้นมาจึงเรียกตำนานนี้ว่า “ตำนานหลวงพ่อดวยตเหยียบน้ำทะเลเจ็ด” จนกระทั่งปัจจุบัน

อภิปรายผล

การรวบรวมและจัดเก็บข้อมูลตำนานหลวงพ่อดวยตเหยียบน้ำทะเลเจ็ดในภาคใต้ครั้งนี้มีประเด็นที่น่าสนใจนำเสนอเป็นข้อสังเกตดังนี้

๑. องค์ความรู้ที่เกี่ยวกับตำนานหลวงพ่อดวยตเหยียบน้ำทะเลเจ็ดในภาคใต้ พบว่าเป็นตำนานที่มีทั้งประเภทลายลักษณ์อักษรและประเภทมุขปาฐะ ประเภทลายลักษณ์อักษรมีเพียงฉบับเดียวคือ “ย่อเข้าตำราห่มนิตราพระธรรมวิลาสเอาไปวิวาทเป็นหัวเมือง” ซึ่งเป็นตำนานที่เขียนขึ้นในสมัยอยุธยาได้กล่าวถึงประวัติของสมเด็จพระราชชนนีสามีสามีรามคุณูปมาจารย์ตั้งแต่ถือกำเนิดจนได้บูรณะสร้างพระศรีรัตนมหาธาตุวัดพะโคะและการพระราชทานกัลปนาวัตถวายที่ภูมิทานและข้าพระโยมสงฆ์

การที่ตำนานประเภทลายลักษณ์อักษรมีเพียงฉบับเดียวที่หลงเหลือมาจนปัจจุบันอาจเป็นไปได้ว่าระยะเวลาที่ผ่านมามากหลายร้อยปีทำให้ตำนานสูญหายหรือชำรุดเสื่อมสภาพไป แต่เหตุผลสำคัญที่ทำให้ต้นฉบับเหลือน้อย น่าจะมาจากความเชื่อที่ชาวบ้านในท้องถิ่นมีต่อหนังสือตำนานโบราณที่บันทึกเรื่องราวของบ้านเมืองชาวบ้านเรียกว่า “หนังสือเพลา” ถือว่าเป็นหนังสือศักดิ์สิทธิ์จะนำมาอ่านหรือคัดลอกไม่ได้ ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ตำนานนี้มีเพียงฉบับเดียว ส่วนตำนานหลวงพ่อดุสิตเหียบน้ำทะเลจืดประเภทมุขปาฐะพบแพร่กระจายในพื้นที่ภาคใต้จำนวนมาก แต่ที่พบมากในพื้นที่ ๓ จังหวัด ได้แก่ จังหวัดปัตตานี จังหวัดสงขลา และจังหวัดนครศรีธรรมราช เนื่องจากใน ๓ จังหวัดนี้เป็นพื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับตำนานหลวงพ่อดุสิต เช่น สถานที่เกิด สถานที่ฝังรกรก สถานที่ศึกษาธรรม สถานที่ปักกลด สถานที่ฌาปนกิจศพ เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตามเค้าโครงตำนานในสถานที่ต่าง ๆ มีลักษณะส่วนใหญ่จะเหมือนกันแต่จะแตกต่างกันในรายละเอียดตามบริบททางสภาพแวดล้อมและสังคมนั้น ๆ จึงทำให้ตำนานมีความหลากหลายที่แสดงให้เห็นถึงภูมิปัญญาและวัฒนธรรมในแต่ละพื้นที่ ทำให้ตำนานนี้มีความสำคัญและมีคุณค่าทางด้านต่าง ๆ เช่น คุณค่าทางด้านประวัติศาสตร์ท้องถิ่น คุณค่าทางด้านพุทธศาสนา คุณค่าทางด้านคติชนวิทยา เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการนำตำนานสมเด็จพระพะโคะไปรวมกับตำนานท่านช้างให้หรือตำนานท่านลิงกา จนกลายเป็นตำนานหลวงพ่อดุสิตเหียบน้ำทะเลจืด วัดช้างให้ จังหวัดปัตตานี เพื่อให้สามารถนำไปเป็นหลักฐานรองรับการสร้างพระเครื่องหลวงพ่อดุสิตเหียบน้ำทะเลจืด ซึ่งสร้างความสำคัญให้กับพระเครื่องชุดนี้ประกอบกับประสพการณ์ที่ผู้คนนำพระเครื่องไปใช้ป้องกันตัวแล้วเกิดผลดีตามที่ต้องการ ทำให้หลวงพ่อดุสิตเหียบน้ำทะเลจืดเป็นที่เคารพนับถือของผู้คนไม่เฉพาะในภาคใต้แต่ขยายไปทั่วประเทศและต่างประเทศ ซึ่งนับว่าเป็นผลดีที่ทำให้ตำนานหลวงพ่อดุสิตมีการถ่ายทอดและสืบทอดในวงกว้างอย่างยาวนานต่อไป

๒. การสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการรวบรวมและจัดเก็บข้อมูลตำนานหลวงพ่อดุสิตเหียบน้ำทะเลจืด การรวบรวมและจัดเก็บข้อมูลมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม เนื่องจากตำนานหลวงพ่อดุสิตเหียบน้ำทะเลจืดเป็นตำนานที่ผู้คนในพื้นที่มีการถ่ายทอดและสืบทอดกันมาในตัวตน จึงต้องลงไปสำรวจพื้นที่จริงให้เห็นสถานที่และวัตถุสิ่งของที่เกี่ยวข้องกับตำนาน เช่น สถานที่เกิด สถานที่อุปสมบท สถานที่ปักกลด เป็นต้น ตลอดจนความรู้สึกและความเชื่อที่เป็นจิตวิญญาณของผู้คนในพื้นที่ จึงต้องสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องหรือผู้รู้ในท้องถิ่นอย่างเจาะลึกเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ละเอียดและลึกซึ้งสามารถนำมาเป็นฐานข้อมูลที่ตอบโจทย์วิจัยอย่างรอบด้าน นอกจากนั้นการเข้ามามีส่วนร่วมของชุมชนโดยการจัดเวทีประชุมผู้คนในท้องถิ่นหลายกลุ่มที่เกี่ยวข้อง เช่น พระสงฆ์ ผู้รู้ท้องถิ่น ผู้นำชุมชน ผู้นำองค์กรในท้องถิ่น เป็นต้น เพื่อให้ทุกคนได้ให้ข้อมูลและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน จะทำให้เกิดแรงกระตุ้นให้ชุมชนเกิดความรู้สึกหวงแหนและความเป็นเจ้าของร่วมกัน ซึ่งจะนำไปสู่การอนุรักษ์และการนำไปปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาท้องถิ่นตลอดทั้งยังเป็นการสืบทอดตำนานนี้ให้อยู่คู่ชุมชนตลอดไป

ข้อเสนอแนะ

การรวบรวมและจัดเก็บข้อมูลหลวงพ่อดุสิตนันทะเจ็ดในภาคใต้ของประเทศไทยครั้งนี้ คณะผู้รวบรวมมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

๑. ข้อเสนอแนะทั่วไป

๑.๑ ควรนำผลการรวบรวมตำนานหลวงพ่อดุสิตนันทะเจ็ดครั้งนี้ไปจัดพิมพ์ เผยแพร่ให้เป็นฐานข้อมูลสำหรับชุมชนที่เกี่ยวข้องกับตำนานได้นำไปใช้ประโยชน์ในการศึกษา วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลหรือการนำข้อมูลไปปรับใช้กับการพัฒนาชุมชนต่อไป

๑.๒ ควรนำผลการรวบรวมตำนานหลวงพ่อดุสิตนันทะเจ็ด เป็นฐานข้อมูล ให้กับท้องถิ่นในการปรับปรุงพัฒนาสถานที่ต่าง ๆ ในท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับตำนาน เพื่อใช้ประโยชน์ ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมต่อไป

๑.๓ ควรส่งเสริมให้ชุมชนได้ช่วยกันอนุรักษ์และสืบทอดตำนาน เพื่อให้เกิดประโยชน์ ต่อการเรียนรู้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม เช่น ส่งเสริมการจัดงานประเพณีพิธีกรรม การอนุรักษ์ สถานที่ที่เกี่ยวข้องกับตำนาน การสร้างหลักสูตรท้องถิ่นให้เยาวชนได้เรียนรู้ เป็นต้น

๒. ข้อเสนอแนะเพื่อการรวบรวมและจัดเก็บข้อมูล

๒.๑ ควรมีการรวบรวมและจัดเก็บข้อมูลตำนานเรื่องอื่น ๆ ในท้องถิ่นภาคใต้ เช่น ตำนานพระบรมธาตุนครศรีธรรมราช ตำนานเมืองนครศรีธรรมราช ตำนานโนรา ตำนานหลวงพ่อดุสิตนันทะเจ็ด ตำนานหลวงพ่อดุสิตนันทะเจ็ด เป็นต้น เพื่อเป็นการสร้างองค์ความรู้ตำนานในภาคใต้ให้ กว้างขวางยิ่งขึ้น และเป็นการสร้างจิตสำนึกให้ชุมชนเห็นความสำคัญและคุณค่าของมรดกภูมิปัญญา ทางวัฒนธรรม

๒.๒ ควรมีการศึกษาและวิจัยในเชิงเปรียบเทียบตำนานต่าง ๆ ในภาคใต้และภาคอื่น ๆ ซึ่งมีสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์และสภาพแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรมที่เหมือนกันและ แตกต่างกัน

กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน

Prince of Songkhla University
Pattani Campus

กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน

การใช้ชุมชนและชาวบ้านในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลและการจัดเก็บข้อมูลตำนานหลวงพ่อดุสิตเหียบน้ำทะเลจืดในภาคใต้ เป็นกระบวนการสำคัญยิ่งที่จะได้ข้อมูลที่ถูกต้องและตรงกับความต้องการของชุมชนท้องถิ่นอย่างแท้จริง ซึ่งคณะทีมงานได้ดำเนินการใน ๒ ลักษณะ ได้แก่ การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกรายบุคคล และการจัดประชุมเวทีการมีส่วนร่วมของชุมชน ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

๑. การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกรายบุคคล โดยได้ดำเนินการประสานงานกับผู้นำชุมชนและเจ้าอาวาสหรือพระภิกษุในพื้นที่เป้าหมาย เพื่อคัดเลือกบุคคลหรือผู้รู้ในท้องถิ่นที่มีความรู้เกี่ยวกับตำนานหลวงพ่อดุสิตและกำหนดวันสัมภาษณ์เก็บข้อมูล ซึ่งได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

ตารางการเก็บข้อมูลหลวงพ่อดุสิตเหียบน้ำทะเลจืดในภาคใต้

วัน เดือน ปี	สถานที่	ผู้ให้ข้อมูล	หมายเหตุ
วันที่ ๒ กุมภาพันธ์ พ.ศ.๒๕๕๘	๑. วัดท่าแพ หมู่ที่ ๑ ตำบลปากพูน อำเภอเมือง จังหวัด นครศรีธรรมราช ๒. วัดเสมาเมือง ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัด นครศรีธรรมราช	๑. พระครูสุริยวิหารการ (เมษา เขมธมโม) เจ้าอาวาส วัดท่าแพ อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ๒. นายสมยศ แก้วประชุม บ้านเลขที่ ๕๗๙/๑ หมู่ที่ ๕ ตำบลปากพูน อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ๓. พระครูนครธรรมรัต (อนุชิต เตชปัญญา) เจ้าอาวาสวัดเสมาเมือง ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช	

วัน เดือน ปี	สถานที่	ผู้ให้ข้อมูล	หมายเหตุ
วันที่ ๓ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๘	๑. สุสานตาขุนลก หมู่ที่ ๒ ตำบลมะม่วงสองต้น อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ๒. วัดเตापุน หมู่ที่ ๔ ตำบลมะม่วงสองต้น อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ๓. วัดคงคาเลียบ หมู่ที่ ๓ ตำบลท่าซึก อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช	๑. นายประสิทธิ์ รัตนพงศ์ บ้านเลขที่ ๑๓ หมู่ที่ ๔ ตำบล มะม่วงสองต้น อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ๒. พระครูกาเดิม (นิกร อินทโชโต) เจ้าอาวาสวัดเตापุน ตำบลมะม่วงสองต้น อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ๓. พระปลัดเสกสรร มหิทธิโก เจ้าอาวาสวัดคงคาเลียบ ตำบลท่าซึก อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช	
วันที่ ๔ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๘	๑. สถานที่ปักกลดบ้านหน้าโกฏิ หมู่ที่ ๑๐ ตำบลขนานนาก อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช ๒. สถานที่ปักกลดวัดหัวลำภู หมู่ที่ ๔ ตำบลหัวไทร อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช ๓. สถานที่ปักกลดวัดพัทธสีมา หมู่ที่ ๗ ตำบลท่าซ่อม อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช	๑. นายวิมล ส่องเมืองสุข บ้านเลขที่ ๑๘๔/๒ หมู่ที่ ๑๐ ตำบลขนานนาก อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช ๒. นายวันชัย โอปั้ง บ้านเลขที่ ๑๖๘ หมู่ที่ ๑๐ ตำบลขนานนาก อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช ๓. นางอารีสา โอปั้ง บ้านเลขที่ ๑๖๘ หมู่ที่ ๑๐ ตำบลขนานนาก อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช ๔. พระนรินทร์ วาสชาโต สำนัก ปฏิบัติธรรมหลวงพ่อดาว หมู่ที่ ๑๐ ตำบลขนานนาก อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช	

วัน เดือน ปี	สถานที่	ผู้ให้ข้อมูล	หมายเหตุ
		๕. พระอธิการกฤษตพล กตปุญโญ วัดหัวลำภู หมู่ที่ ๔ ตำบลหัวไทร อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช ๖. นายเสริม สุขเดช บ้านเลขที่ ๗๐ หมู่ที่ ๗ ตำบลท่าซอม อำเภอ หัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช ๗. นายสุทิน คงสงค์ บ้านเลขที่ ๗๔/๑ หมู่ที่ ๕ ตำบลบางนบ อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช	
วันที่ ๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๘	๑. วัดสี่หยัง หมู่ที่ ๓ ตำบลบ่อตรุ อำเภอระโนด จังหวัดสงขลา ๒. วัดพะโคะ หมู่ที่ ๖ ตำบลชุมพล อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา ๓. วัดดีหลวง หมู่ที่ ๒ ตำบลดีหลวง อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา	๑. พระครูโกวิท ปัญญารัตน์ (ปัญญา ปัญญาวิโร) เจ้าอาวาส วัดสี่หยัง หมู่ที่ ๓ ตำบลบ่อตรุ อำเภอระโนด จังหวัดสงขลา ๒. พระศรีกรินทร์ สิริภทโท วัดพะโคะ หมู่ที่ ๖ ตำบลชุมพล อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา ๓. พระใบฎีกาประสิทธิ์ อภินนโร เจ้าอาวาสวัดดีหลวง หมู่ที่ ๒ ตำบลดีหลวง อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา	
วันที่ ๖ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๘	๑. สำนักสงฆ์ต้นเลียบ หมู่ที่ ๑ ตำบลดีหลวง อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา ๒. ที่พักสงฆ์นาเปล หมู่ที่ ๖ ตำบลชุมพล อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา	๑. นายละออง เพ็งสุวรรณ บ้านเลขที่ ๒๕/๒ หมู่ที่ ๑ ตำบลดีหลวง อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา ๒. พระผ่อง อิทธิปัญโญ หมู่ที่ ๖ ตำบลชุมพล อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา	

วัน เดือน ปี	สถานที่	ผู้ให้ข้อมูล	หมายเหตุ
วันที่ ๓ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๘	๑. ชุมชนพะโคะ หมู่ที่ ๖ ตำบลชุมพล อำเภอสังขละ จังหวัดสงขลา ๒. วัดชลธารวาส (วัดชายทะเล) หมู่ที่ ๑ ตำบลชุมพล อำเภอสังขละ จังหวัดสงขลา	๑. นางสุทิน วิบูลย์พันธ์ บ้านเลขที่ ๕๗/๒ หมู่ที่ ๖ ตำบลชุมพล อำเภอสังขละ จังหวัดสงขลา ๒. นางก้น คงธรรม บ้านเลขที่ ๒๓ หมู่ที่ ๖ ตำบลชุมพล อำเภอ สังขละ จังหวัดสงขลา ๓. พระครูศรีธรรมธัช (อำมร) เจ้าคณะอำเภอเมืองยะลา วัดเมืองยะลา อำเภอเมือง จังหวัดยะลา ๔. นายเชือบ คงธรรม บ้านเลขที่ ๒๓ หมู่ที่ ๖ ตำบลชุมพล อำเภอสังขละ จังหวัดสงขลา	
วันที่ ๔ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๘	๑. วัดเกาะใหญ่ หมู่ที่ ๗ ตำบลเกาะใหญ่ อำเภอ กระแสสินธุ์ จังหวัดสงขลา ๒. วัดจะทิ้งพระ หมู่ที่ ๔ ตำบลจะทิ้งพระ อำเภอสังขละ จังหวัดสงขลา	๑. พระครูวิจิตรสาธุรส เจ้าอาวาส วัดเกาะใหญ่ หมู่ที่ ๗ ตำบล เกาะใหญ่ อำเภอกระแสสินธุ์ จังหวัดสงขลา ๒. พระมหาวรรณ ธรรมสิริ เจ้าอาวาสวัดจะทิ้งพระ หมู่ที่ ๔ ตำบลจะทิ้งพระ อำเภอสังขละ จังหวัดสงขลา	
วันที่ ๕ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๘	๑. ชุมชนควนเนียง หมู่ที่ ๗ ตำบลรัตภูมิ อำเภอควนเนียง จังหวัดสงขลา	๑. นายสรรเสริญ ศรีทวิกุล บ้านเลขที่ ๑๑๔ หมู่ที่ ๗ ตำบลรัตภูมิ อำเภอควนเนียง จังหวัดสงขลา	
วันที่ ๙ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๘	๑. วัดศีลาถอย (วัดกระ) หมู่ที่ ๔ ตำบลชุมพล อำเภอสังขละ จังหวัดสงขลา	๑. นายเกล้า ช่วยนุกูล บ้านเลขที่ ๕๕/๑ หมู่ที่ ๔ ตำบลชุมพล อำเภอสังขละ จังหวัดสงขลา	

วัน เดือน ปี	สถานที่	ผู้ให้ข้อมูล	หมายเหตุ
	<p>๒. วัดพะโคะ หมู่ที่ ๖ ตำบลชุมพล อำเภอสังขละบุรี จังหวัดสงขลา</p> <p>๓. วัดพังเถียะ หมู่ที่ ๗ ตำบลกระดังงา อำเภอสังขละบุรี จังหวัดสงขลา</p>	<p>๒. นายไกรวิน ทุนมาก บ้านเลขที่ ๘๔ หมู่ที่ ๖ ตำบลชุมพล อำเภอสังขละบุรี จังหวัดสงขลา</p> <p>๓. นายเชือบ คงธรรม บ้านเลขที่ ๒๓ หมู่ที่ ๖ ตำบลชุมพล อำเภอสังขละบุรี จังหวัดสงขลา</p> <p>๔. พระครูประจักษ์นวมการ (เฉลียว ภูริปัญญา) เจ้าอาวาสวัดพังเถียะ หมู่ที่ ๗ ตำบลกระดังงา อำเภอสังขละบุรี จังหวัดสงขลา</p>	
วันที่ ๑๔ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๘	๑. สถานที่ปักกลดบ้านบ่อสวน หมู่ที่ ๘ ตำบลหัวเขา อำเภอ สิงหนคร จังหวัดสงขลา	๑. นางสุภาภรณ์ พิมพ์พาชาโร บ้านเลขที่ ๘ ตำบลหัวเขา อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา	
วันที่ ๑๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๘	<p>๑. วัดพะโคะ หมู่ที่ ๖ ตำบลชุมพล อำเภอสังขละบุรี จังหวัดสงขลา</p> <p>๒. สำนักสงฆ์ต้นเลียบ หมู่ที่ ๑ ตำบลดีหลวง อำเภอสังขละบุรี จังหวัดสงขลา</p>	<p>๑. พระครูปัญญาพิศาล เจ้าอาวาส วัดราชประดิษฐฐาน(วัดพะโคะ) หมู่ที่ ๖ ตำบลชุมพล อำเภอ สังขละบุรี จังหวัดสงขลา</p> <p>๒. พระสมุห์วีรัญ ยโสธรโร เจ้าอาวาสสำนักสงฆ์ต้นเลียบ หมู่ที่ ๑ ตำบลดีหลวง อำเภอสังขละบุรี จังหวัดสงขลา</p>	
วันที่ ๑๕-๑๖ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๘	๑. บ่อน้ำรอยเท้าหลวงพ่อทวด เกาะนุ้ยนอก หมู่ที่ ๖ ตำบลท้องเนียน อำเภอขนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช	๑. นายเกรียงไกร บุญแก้ว บ้านเลขที่ ๒๘/๑ หมู่ที่ ๒ ตำบลท้องเนียน อำเภอขนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช	

วัน เดือน ปี	สถานที่	ผู้ให้ข้อมูล	หมายเหตุ
วันที่ ๑๗ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๘	๑. วัดวาริบรรพต (วัดบางนอน) หมู่ที่ ๑ ตำบลบางนอน อำเภอเมือง จังหวัดระนอง	๑. นายสวาท ไชยวงศ์เหล็ก วัดวาริบรรพต หมู่ที่ ๑ ตำบลบางนอน อำเภอเมือง จังหวัดระนอง	
วันที่ ๑๘ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๘	๑. วัดควนวิเศษ ตำบลทับเที่ยง อำเภอเมือง จังหวัดตรัง	๑. พระครูสังฆรักษ์อัมพร ฐมภาณี รักษาการเจ้าอาวาสวัดควนวิเศษ ตำบลทับเที่ยง อำเภอเมือง จังหวัดตรัง	
วันที่ ๑๑ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๘	๑. วัดช้างให้ หมู่ที่ ๒ ตำบลควนโนรี อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี	๑. นางแดง อักษรแก้ว หมู่ที่ ๒ ตำบลควนโนรี อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี	
วันที่ ๑๕ กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๘	๑. วัดช้างให้ หมู่ที่ ๒ ตำบลควนโนรี อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี ๒. วัดทรายขาว หมู่ที่ ๓ ตำบลทรายขาว อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี	๑. พระครูปราโมทสีตคุณ (เพ็ง ปมุตโต) เจ้าอาวาสวัดทรายขาว หมู่ที่ ๓ ตำบลทรายขาว อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี ๒. พระสุนทรปริยัติวิธาน (สายันต์ จนทสโร) เจ้าอาวาสวัด ราษฎร์บูรณะ (วัดช้างให้) หมู่ที่ ๒ ตำบลควนโนรี อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี	

๒. การจัดประชุมเวทีการมีส่วนร่วมของชุมชน การจัดประชุมทางคณะวิจัยได้กำหนดไว้ ๓ ครั้ง สถานที่ประชุม ได้แก่ วัดพะโคะ วัดท่าแพ และวัดข้างใต้ โดยได้ดำเนินการ ดังนี้

๒.๑ การกำหนดผู้ประสานงานในท้องถิ่น ก่อนการประชุมเวทีการมีส่วนร่วมของชุมชน ทางทีมคณะผู้วิจัยได้กำหนดผู้ประสานงานในชุมชนไว้ ดังนี้

๒.๑.๑ ชุมชนพะโคะหรือวัดพะโคะและบริเวณใกล้เคียงได้กำหนดให้ “พระศักรินทร์ สิริบทโท” และนายเชือบ คงธรรม เป็นผู้ประสานงาน

๒.๑.๒ ชุมชนท่าแพหรือวัดท่าแพและบริเวณใกล้เคียง ผู้ประสานงาน ได้แก่ พระครูสุรัทวิหารการ (เมษา เขมธมโม) เป็นผู้ประสานงาน

๒.๑.๓ ชุมชนข้างใต้หรือวัดข้างใต้และบริเวณใกล้เคียง ผู้ประสานงาน ได้แก่ นายประสิทธิ์ รัตนมณี

๒.๒ การประชุมเวทีและการมีส่วนร่วมของชุมชน

การประชุมที่ชุมชนมีส่วนร่วม โดยเชิญผู้รู้ในท้องถิ่น ครู นักเรียน ผู้นำท้องถิ่น และพระภิกษุสงฆ์ที่เกี่ยวข้องกับตำนานหลวงพ่อดุสิตบ่อน้ำทะเลจืด ซึ่งได้ดำเนินการจำนวน ๓ ครั้ง มีรายละเอียด ดังนี้

๒.๒.๑ การจัดประชุมเวทีการมีส่วนร่วมของชุมชน ณ วัดราชประดิษฐฐานหรือวัดพะโคะ อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา เมื่อวันที่ ๑๕ พฤษภาคม พ.ศ.๒๕๕๘ มีผู้เข้าร่วมประชุม ๑๘ คน ดังรายชื่อ

ที่	รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุม	สถานที่อยู่	หมายเหตุ
๑	นายเชือบ คงธรรม	บ้านเลขที่ ๒๓ หมู่ที่ ๖ ตำบลชุมพล อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา	
๒	พระสมศักดิ์ เตชสีโล	วัดดีหลวง หมู่ที่ ๒ ตำบลดีหลวง อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา	
๓	พระศักรินทร์ สิริบทโท	วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) หมู่ที่ ๖ ตำบลชุมพล อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา	
๔	นางกาญจนา มากมี	บ้านเลขที่ ๘๘/๒ หมู่ที่ ๒ ตำบลชุมพล อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา	
๕	ร.ต.ธวัช ศรีสว่าง	บ้านเลขที่ ๘/๒ หมู่ที่ ๒ ตำบลชุมพล อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา	

ที่	รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุม	สถานที่อยู่	หมายเหตุ
๖	นายชรัตน์ รักขาว	บ้านเลขที่ ๒๗/๒ หมู่ที่ ๒ ตำบลชุมพล อำเภอสังขละบุรี จังหวัดสงขลา	
๗	นายวอน แก้วดีเลิศ	บ้านเลขที่ ๑๑/๑ หมู่ที่ ๒ ตำบลชุมพล อำเภอสังขละบุรี จังหวัดสงขลา	
๘	นางศศิประภา จันทโรชิต	บ้านเลขที่ ๒/๗ หมู่ที่ ๒ ตำบลชุมพล อำเภอสังขละบุรี จังหวัดสงขลา	
๙	พระครูปัญญาพิศาล	เจ้าอาวาสวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) หมู่ที่ ๖ ตำบลชุมพล อำเภอสังขละบุรี จังหวัดสงขลา	
๑๐	นายอนุสรณ์ ตันโชติกุล	นายอำเภอสังขละบุรี หมู่ที่ ๔ ตำบลจะบังพึ่ง อำเภอสังขละบุรี จังหวัดสงขลา	
๑๑	พระสมุห์วรัญญู ยโสธโร	สำนักสงฆ์ต้นเลียบ หมู่ที่ ๑ ตำบลดีหลวง อำเภอสังขละบุรี จังหวัดสงขลา	
๑๒	นางอัจฉรา เอียดบุญ	ครูโรงเรียนสมเด็จพระเจ้าพะโคะ หมู่ที่ ๖ ตำบลชุมพล อำเภอสังขละบุรี จังหวัดสงขลา	
๑๓	ด.ญ.สุนิสา สังข์อนันต์	โรงเรียนสมเด็จพระเจ้าพะโคะ หมู่ที่ ๖ ตำบลชุมพล อำเภอสังขละบุรี จังหวัดสงขลา	
๑๔	ด.ญ.อนุสรรา มุสิกรังศรี	โรงเรียนสมเด็จพระเจ้าพะโคะ หมู่ที่ ๖ ตำบลชุมพล อำเภอสังขละบุรี จังหวัดสงขลา	
๑๕	ด.ญ.ฉัญชนก รูปประดิษฐ์	โรงเรียนสมเด็จพระเจ้าพะโคะ หมู่ที่ ๖ ตำบลชุมพล อำเภอสังขละบุรี จังหวัดสงขลา	
๑๖	ด.ญ.ปิ่นเกษ บัญญัติพัฒน์	โรงเรียนสมเด็จพระเจ้าพะโคะ หมู่ที่ ๖ ตำบลชุมพล อำเภอสังขละบุรี จังหวัดสงขลา	
๑๗	ด.ญ.อมรรัตน์ เกษหอม	โรงเรียนสมเด็จพระเจ้าพะโคะ หมู่ที่ ๖ ตำบลชุมพล อำเภอสังขละบุรี จังหวัดสงขลา	
๑๘	ด.ญ.นาดียะห์ นาคมมงคล	โรงเรียนสมเด็จพระเจ้าพะโคะ หมู่ที่ ๖ ตำบลชุมพล อำเภอสังขละบุรี จังหวัดสงขลา	

การประชุมมีส่วนร่วมของชุมชน ณ วัดพะโคะ พอดีสรุปผลได้ดังนี้

ตำนานหลวงพ่อทวดหรือสมเด็จพระเจ้าพะโคะ ที่ประชุมเห็นไปในทางเดียวกันว่าท่านเกิดที่บ้านสวนจันทร์ มีบิดามารดาชื่อนายหูกับนางจันทร์ เมื่อโตขึ้นได้บรรพชาที่วัดดีหลวงและไปศึกษาธรรมที่วัดสีหยัง หลังจากนั้นได้ไปศึกษาธรรมที่เมืองนครศรีธรรมราช จำพรรษาที่วัดเสมาเมืองจนอายุครบบวช ตาขุนลกได้นำหลวงพ่อทวดหรือเจ้าเงาะรูปไปอุปสมบทแบบอุทกสีมาที่ริมคลองท่าแพ มีฉายาว่า “สามีรามโ” หรือเจ้าสามีราม ต่อมาได้เดินทางไปศึกษาธรรมที่กรุงศรีอยุธยา จำพรรษาที่วัดแค วันหนึ่งราชทูตหรือพราหมณ์จากเกาะลังกา ๔ คน มาทำพินเมือง โดยแก้ปริศนาธรรมให้เรียงตัวอักษรทองคำเท่าใบมะขาม เจ้าสามีรามรับอาสาเรียงอักษรจนพราหมณ์แพ้ต้องมอบทรัพย์สมบัติให้กับพระมหากษัตริย์ไทย พระสามีรามมีความชอบมากจึงโปรดเกล้าฯ ให้เป็นพระราชาคณะที่ “สมเด็จพระราชมนูสามีรามคุณูปมาจารย์” ต่อมาอีกหลายปีสมเด็จพระราชมนูนี้ฯ ทูลลากลับบ้านเกิด ได้จำพรรษาที่วัดพะโคะและเริ่มบูรณะสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ ที่ชำรุดทรุดโทรม เช่น อุโบสถ วิหารธรรมศาลา พระมหาธาตุเจดีย์ เสร็จแล้วท่านได้โละหายเป็นดวงไฟไปจากวัดพะโคะ ชาวบ้านเชื่อว่าท่านเป็นพระโพธิสัตว์อริยมตไตรยจุติลงมาเกิดยังโลกมนุษย์

ด้วยความสำคัญของตำนานหลวงพ่อทวด ที่ประชุมได้เสนอว่าควรส่งเสริมให้ชุมชนร่วมกับวัดพะโคะจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับตำนานหลวงพ่อทวด เช่น การจัดงานสมโภชหลวงพ่อทวดประจำปี และทำพิธีสงฆ์หลวงพ่อทวด การจัดพิพิธภัณฑ์เกี่ยวกับตำนานหลวงพ่อทวด เป็นต้น ซึ่งเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ของเยาวชน นอกจากนี้ยังส่งเสริมให้วัดพะโคะเป็นสถานที่ท่องเที่ยวในเชิงวัฒนธรรมอีกด้วย และวัดควรดูแลเรื่องความสะอาดในวัดและรอบ ๆ วัดให้มากยิ่งขึ้น ส่วนสถานศึกษาควรจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับตำนานหลวงพ่อทวด เพื่อให้เยาวชนได้เรียนรู้และสืบทอดตำนานหลวงพ่อทวดต่อไป นอกจากนี้ชุมชนเห็นด้วยที่จะเสนอตำนานหลวงพ่อทวดเป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติและมนุษยชาติ

ภาพประกอบที่ ๓๓ - ๔๒ การประชุมเวทีการมีส่วนร่วมของชุมชนวัดราชประดิษฐฐาน
(วัดพะโคะ) หมู่ที่ ๖ ตำบลชุมพล อำเภอสติงพระ จังหวัดสงขลา
วันที่ ๑๕ พฤษภาคม พ.ศ.๒๕๕๘

ภาพที่ ๓๓

ภาพที่ ๓๔

ภาพที่ ๓๕

ภาพที่ ๓๖

๑๑๗

ภาพที่ ๓๗

ภาพที่ ๓๘

ภาพที่ ๓๙

ภาพที่ ๔๐

ภาพที่ ๔๑

ภาพที่ ๔๒

๒.๒.๒ การจัดประชุมเวทีการมีส่วนร่วมของชุมชน ณ วัดท่าแพ อำเภอเมือง
จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ ๒๖ มิถุนายน พ.ศ.๒๕๕๘ มีผู้เข้าร่วมประชุมจำนวน ๓๗ คน

ที่	รายชื่อผู้เข้าประชุม	สถานที่อยู่	หมายเหตุ
๑	นายสุธรรม มุสิมุล	บ้านเลขที่ ๙๔ หมู่ที่ ๑ ตำบลปากพูน อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช	
๒	นายเจริญ คำทอง	บ้านเลขที่ ๕๕๕/๖๗ หมู่ที่ ๑ ตำบลปากพูน อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช	
๓	นางละม้าย บุปผา	บ้านเลขที่ ๓๙๕ หมู่ที่ ๑ ตำบลปากพูน อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช	
๔	นางสงบ ไพศาล	บ้านเลขที่ ๒๓๕ หมู่ที่ ๑ ตำบลปากพูน อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช	
๕	นางสุภาววรรณ รอดสงศรี	บ้านเลขที่ ๓๕๗ หมู่ที่ ๑ ตำบลปากพูน อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช	
๖	ร.อ.สุทธิ ภูทอง	บ้านเลขที่ ๕๐๑/๓๒ หมู่ที่ ๑ ตำบลปากพูน อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช	
๗	นางฉะอ้อน นิจจำรูญ	บ้านเลขที่ ๓๖๒/๒ หมู่ที่ ๑ ตำบลปากพูน อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช	
๘	นางสาวณัชพิมพ์ พิมพ์พิมาศ	บ้านเลขที่ ๓๙๘/๑ หมู่ที่ ๑ ตำบลปากพูน อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช	
๙	นางจิรา หิตเสน	บ้านเลขที่ ๒๔๔/๔ หมู่ที่ ๑ ตำบลปากพูน อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช	
๑๐	นางประจวบ เรืองสังข์	บ้านเลขที่ ๒๙๙/๒ หมู่ที่ ๑ ตำบลปากพูน อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช	
๑๑	นางอุบล ทองฝาก	บ้านเลขที่ ๑/๑๒ หมู่ที่ ๑ ตำบลปากพูน อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช	
๑๒	นางสุพรรณิ รอดสิน	บ้านเลขที่ ๙๒ หมู่ที่ ๑ ตำบลปากพูน อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช	
๑๓	นางเพ็ญพักตร์ รักแก้ว	บ้านเลขที่ ๑๖๔/๘ หมู่ที่ ๑ ตำบลปากพูน อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช	

ที่	รายชื่อผู้เข้าร่วม	สถานที่อยู่	หมายเหตุ
๑๔	นายสุวัจน์ บุญฤทธิ์	โรงเรียนวัดท่าแพ ตำบลปากพูน อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช	
๑๕	นายธนกค์ คล้ายณรงค์	บ้านเลขที่ ๒๔/๑ หมู่ที่ ๑ ตำบลปากพูน อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช	
๑๖	นายณรงค์ ทองฝาก	บ้านเลขที่ ๑/๑๒ หมู่ที่ ๑ ตำบลปากพูน อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช	
๑๗	นายวิโรจน์ บุญเรือน	บ้านเลขที่ ๑๒ หมู่ที่ ๗ ตำบลปากพูน อำเภอ เมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช	
๑๘	นายพิศิษฐ ทองคำดี	บ้านเลขที่ ๓๘/๓ หมู่ที่ ๑ ตำบลปากพูน อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช	
๑๙	นายคล้อย บุญสิน	บ้านเลขที่ ๑๔๗/๑๐ หมู่ที่ ๑ ตำบลปากพูน อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช	
๒๐	นางกิ่งแก้ว โปตประดิษฐ์	ตำบลปากพูน อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช	
๒๑	นายพีระเดช ทิมวงศ์	ตำบลปากพูน อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช	
๒๒	นางสาวจริณี สุขถนอม	ตำบลปากพูน อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช	
๒๓	นายรีน หนูเอียด	ตำบลปากพูน อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช	
๒๔	นางลัดดา สิทธิบรรณ	ตำบลปากพูน อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช	
๒๕	นางบุญพา เอกกาญจน์	ตำบลปากพูน อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช	
๒๖	นายวัน บุญช่วย	ตำบลปากพูน อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช	
๒๗	นางฉวีล แสงทอง	ตำบลปากพูน อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช	

ที่	รายชื่อผู้เข้าประชุม	สถานที่อยู่	หมายเหตุ
๒๘	นางเคล้า ผลาวรรณ	ตำบลปากพูน อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช	
๒๙	นางเพ็ญภักดิ์ แก้วเวียน	ตำบลปากพูน อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช	
๓๐	นางน้อย โภชน์ประดิษฐ์	ตำบลปากพูน อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช	
๓๑	นางจारी คงชู	ตำบลปากพูน อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช	
๓๒	นางสุพรรณิ รอดศิลป์	ตำบลปากพูน อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช	
๓๓	นางอัมภา ศศิธร	ตำบลปากพูน อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช	
๓๔	นางเสาวนีย์ ชันธกาญจน์	ตำบลปากพูน อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช	
๓๕	พระศักรินทร์ สิริภทโท	วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ตำบลชุมพล อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา	
๓๖	พระเอกชัย	วัดท่าแพ ตำบลปากพูน อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช	
๓๗	พระครูสุรัทวิหารการ	เจ้าอาวาสวัดท่าแพ ตำบลปากพูน อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช	

การประชุมมีส่วนร่วมของชุมชน ณ วัดท่าแพ พอดีสรุปผลได้ดังนี้

ตำนานหลวงพ่อดาวหรือตำนานสมเด็จพระเจ้าพะโคะ เป็นตำนานที่แพร่หลายในจังหวัดนครศรีธรรมราชอยู่หลายแห่ง ส่วนใหญ่เป็นตำนานที่เหมือนกับตำนานหลวงพ่อดาวของวัดพะโคะ หลังจากหลวงพ่อดาวเดินทางมาศึกษาธรรมที่เมืองนครศรีธรรมราชได้จำพรรษาที่วัดเสมาเมืองจนอายุครบบวช ตาขุนลกผู้เป็นกรมการเมืองนครศรีธรรมราช ได้นำหลวงพ่อดาวไปอุปสมบทที่อุทกสีมาริมคลองท่าแพ (ปัจจุบันวัดท่าแพ) โดยนำเรือมาตามต่อกัน ๔ ลำ เมื่ออุปสมบทแล้วพระอุปัชฌาย์ให้ฉายาว่า “สามิราโม” หรือเจ้าสามิราม ต่อมาเจ้าสามิรามเดินทางไปศึกษาธรรมต่อที่กรุงศรีอยุธยา ได้โดยสารเรือของนายอินทร์และได้ไปลงเรือที่วัดท่าซักหรือวัดคงคาเลียบ ระหว่าง

ทางถูกพายุพัด ๗ วัน ๗ คืน จนเสียดและน้ำจืดหมด นายสำเภาคิดว่าที่เรือถูกพายุครั้งนี้ น่าจะเป็นเพราะรับเจ้าสำเภาเข้ามาด้วย จึงให้ลูกเรือนำเจ้าสำเภาลงเรือเล็กเพื่อไปขึ้นฝั่ง ระหว่างลงไปเรือเล็กเจ้าสำเภาสามารถใช้เท้าเหยียบน้ำทะเลเกิดอัศจรรย์น้ำบริเวณนั้นกลายเป็นน้ำจืด ลูกเรือและนายสำเภาช่วยกันตักน้ำจืดมาดื่มเพียง จึงนำเจ้าสำเภาขึ้นเรือสำเภาและยอมขอขมาและถือเจ้าสำเภาเป็นอาจารย์หรือเป็นครูต้น เมื่อไปถึงกรุงศรีอยุธยาได้จำพรรษาที่วัดแค ต่อมา มีพราหมณ์ ๗ คนมาจากลังกาเพื่อทำพินเมือง โดยให้แก่ปรีศนาธรรมเรียงอักษรพระอภิธรรมเจ็ดคัมภีร์ทองคำทำใบมะขาม ถ้าฝ่ายลังกาชนะกรุงศรีอยุธยาต้องตกเป็นเมืองขึ้น แต่ถ้าฝ่ายกรุงศรีอยุธยาชนะทรัพย์สมบัติที่บรรทุกเรือมาจะเป็นของฝ่ายกรุงศรีอยุธยา เจ้าสำเภากราบอสาแก่ปรีศนาธรรมเรียงอักษรจนสำเร็จ ฝ่ายลังกาแพ้ต้องยกสมบัติให้กษัตริย์กรุงศรีอยุธยา เจ้าสำเภามีความดีความชอบมาก จึงโปรดเกล้าฯ ให้เป็นพระราชาคณะที่ สมเด็จพระราชาคณะผู้มีราชมงคลปมาจารย์ ต่อมาสมเด็จพระราชมนูฯ ทูลลากลับบ้านเกิด ได้บูรณะวัดพะโคะ เช่น สร้างอุโบสถ ธรรมศาลา และพระศรีรัตนมหาธาตุ เป็นต้น ชาวบ้านจึงเรียกว่า “สมเด็จพระพะโคะ” และชาวบ้านเชื่อว่าท่านเป็นพระโพธิสัตว์ศรีอริยมุตไตรย จนวันหนึ่งท่านได้โลหะหายกลายเป็นดวงไฟพร้อมด้วยสามเนตรรูปหนึ่งแต่อย่างไรก็ตามหลายคนเชื่อว่าท่านได้ไปเป็นเจ้าอาวาสที่วัดช้างให้เมืองปัตตานี และได้ถึงแก่กรรมภาพมีการนำอัฐิของท่านฝังไว้ในสถูปหน้าวัดช้างให้

ด้วยความสำคัญของตำนาน โดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับวัดท่าแพ ที่ประชุมเห็นพ้องกันว่าควรจะมีการสร้างพิพิธภัณฑ์เกี่ยวกับหลวงพ่อทวดและจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อให้เยาวชนได้ศึกษาเรียนรู้และสืบทอดตำนานต่อไป ส่วนรูปหล่อหลวงพ่อทวดที่มีการสร้างประดิษฐานไว้ภายในมณฑปริมคลองท่าแพ ซึ่งช่างกำลังยกตัววิหารให้สูงขึ้นเหนือระดับถนนและจะสร้างลานปฏิบัติธรรมหน้ามณฑป เพื่อให้เป็นที่ยึดเหนี่ยวและปฏิบัติธรรมของชาวบ้านต่อไป นอกจากนี้ที่ประชุมเห็นชอบด้วยที่จะเสนอตำนานหลวงพ่อทวดเป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติและมนุษยชาติต่อไป

ภาพที่ ๔๓-๕๒ การประชุมเวทีการมีส่วนร่วมของชุมชนวัดท่าแพ
หมู่ที่ ๑ ตำบลปากพูน อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช
วันที่ ๒๖ มิถุนายน พ.ศ.๒๕๕๘

ภาพที่ ๔๓

ภาพที่ ๔๔

ภาพที่ ๔๕

ภาพที่ ๔๖

ภาพที่ ๔๗

ภาพที่ ๔๘

ภาพที่ ๔๙

ภาพที่ ๕๐

ภาพที่ ๕๑

ภาพที่ ๕๒

๒.๒.๓ การจัดประชุมเวทีการมีส่วนร่วมของชุมชน ณ วัดราษฎร์บูรณะ อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี เมื่อวันที่ ๑๕ กันยายน พ.ศ.๒๕๕๘ มีผู้เข้าร่วมประชุม จำนวน ๒๐ คน ดังรายชื่อ

ที่	รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุม	สถานที่อยู่	หมายเหตุ
๑	นางสมศรี ทองอร่าม	บ้านเลขที่ ๒๑/๒ หมู่ที่ ๒ ตำบลควนโนรี อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี	
๒	นางปิยะรัตน์ พรหมนิมิตร	บ้านเลขที่ ๓๓ หมู่ที่ ๒ ตำบลควนโนรี อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี	
๓	นางแสงศรี พรหมณีย์	บ้านเลขที่ ๓ หมู่ที่ ๒ ตำบลควนโนรี อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี	
๔	นางน้อย จันทร์กาญจน์	บ้านเลขที่ ๕๔ หมู่ที่ ๒ ตำบลควนโนรี อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี	
๕	นางสาววรรณลี ลิ้มศิริ	บ้านเลขที่ ๔๔/๓ ตำบลควนโนรี อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี	
๖	นางสาวจำเนียร คงนุ่มนิต	บ้านเลขที่ ๓/๑ หมู่ที่ ๒ ตำบลควนโนรี อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี	
๗	นางสาวจิราภรณ์ ศรีสุข	บ้านเลขที่ ๔๖/๑ หมู่ที่ ๒ ตำบลควนโนรี อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี	
๘	นายอรุณ สองแก้ว	บ้านเลขที่ ๔๐/๔ หมู่ที่ ๒ ตำบลควนโนรี อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี	
๙	นางสาวสุภัทที เสนีย์	บ้านเลขที่ ๒๘/๒ หมู่ที่ ๒ ตำบลควนโนรี อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี	
๑๐	พระมหาสมชัย กมโล	วัดราษฎร์บูรณะ หมู่ที่ ๒ ตำบลควนโนรี อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี	
๑๑	พระมหากลต กิตติเมธี	วัดราษฎร์บูรณะ หมู่ที่ ๒ ตำบลควนโนรี อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี	
๑๒	พระครูสุวรรณสุตาสังการ	วัดราษฎร์บูรณะ หมู่ที่ ๒ ตำบลควนโนรี อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี	

ที่	รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุม	สถานที่อยู่	หมายเหตุ
๑๓	พระสุนทรปริยัติวิธาน (สายัณต์ จันทสโร)	เจ้าอาวาสวัดราษฎร์บูรณะ หมู่ที่ ๒ ตำบลควนโนรี อำเภอกอกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี	
๑๔	นางเครือวัล มณีประสาน	บ้านเลขที่ ๙ หมู่ที่ ๒ ตำบลควนโนรี อำเภอกอกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี	
๑๕	นางเดือนใจ มะเซ็ง	บ้านเลขที่ ๔๔/๒ หมู่ที่ ๒ ตำบลควนโนรี อำเภอกอกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี	
๑๖	นายถาวร มณี	บ้านเลขที่ ๗ หมู่ที่ ๒ ตำบลควนโนรี อำเภอกอกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี	
๑๗	นายประเสริฐ พลายด้วง	บ้านเลขที่ ๔ หมู่ที่ ๒ ตำบลควนโนรี อำเภอกอกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี	
๑๘	นายสมมาศ เพ็ชรหัวบัว	บ้านเลขที่ ๔๘ หมู่ที่ ๒ ตำบลควนโนรี อำเภอกอกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี	
๑๙	นายสิวารการ มะลิวัลย์	บ้านเลขที่ ๑๕ หมู่ที่ ๒ ตำบลควนโนรี อำเภอกอกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี	
๒๐	นายธีรเมธ คงสาลี	บ้านเลขที่ ๙ หมู่ที่ ๒ ตำบลควนโนรี อำเภอกอกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี	

การประชุมมีส่วนร่วมของชุมชน ณ วัดราษฎร์บูรณะหรือวัดข้างใต้ พอสรุผลได้ดังนี้

ตำนานตอนต้นเหมือนกับตำนานสมเด็จพระเจ้าพะโคะ แต่หลังจากสมเด็จพระเจ้าพะโคะ โละหายกลายเป็นดวงไฟไปจากวัดพะโคะ ตั้งแต่นั้นมาไม่มีใครทราบประวัติของท่าน จนกระทั่งเมื่อ พระครูวิสัยโสภณ (ทิม ธมฺมธโร) เข้ามาเป็นเจ้าอาวาสวัดข้างใต้ ได้พัฒนาวัดให้มีความเจริญขึ้นและ บริเวณหน้าวัดได้พบสถาปเป็นหลักไม้แก่นปักไว้เป็นหลักฐาน ชาวบ้านใกล้เคียงได้กราบไหว้บูชาเป็น สิ่งศักดิ์สิทธิ์ ชาวบ้านเรียกว่า “ท่านข้างใต้” แต่ไม่ทราบว่าท่านเป็นใคร อยู่มาวันหนึ่งได้มีการ เข้าทรงเด็กและบอกว่าสถาปหน้าวัดเป็นที่เก็บอัฐิของ “ท่านเหยียบน้ำทะเลจืด” จนถึงปี พ.ศ.๒๔๙๗ พระครูวิสัยโสภณ (ทิม ธมฺมธโร) ได้จัดสร้างพระเครื่องท่านเหยียบน้ำทะเลจืดขึ้นที่วัดข้างใต้ แต่ พระครูวิสัยโสภณ (ทิม ธมฺมธโร) ไม่ทราบว่า “ท่านเหยียบน้ำทะเลจืด” คือใคร มีประวัติความเป็นมาอย่างไร ต่อมาท่านทราบว่าที่จังหวัดสงขลามีสมเด็จพระเจ้าพะโคะ ตามตำนานว่าท่านสามารถ เหยียบน้ำทะเลเค็มให้กลายเป็นน้ำจืดได้ พระครูวิสัยโสภณ (ทิม ธมฺมธโร) จึงได้เดินทางไปสืบ ประวัติที่วัดพะโคะ แล้วนำตำนานสมเด็จพระเจ้าพะโคะมาเป็นส่วนหนึ่งของตำนานท่านข้างใต้ และระบุ

ว่าสมเด็จพระเจ้าพะโคะที่โละหายกลายเป็นดวงไฟท่านไม่ได้ไปไหนแต่ท่านมาเป็นเจ้าอวาสวัตช้างให้
จังหวัดปัตตานี นอกจากนี้พระครูวิสัยโสภณ (ทิม ธรรมธโร) ได้ทราบว่าเป็นบริเวณรัฐไทรบุรีหรือเกดะห์
ของประเทศมาเลเซียมีตำนานท่านลังกาเล่ากันว่า ท่านลังการูปนี้ได้เป็นเจ้าอวาสวัตช้างให้และ
วัดในรัฐไทรบุรี ท่านลังกาจะเดินทางไปมาระหว่างวัดทั้งสองและก่อนที่ท่านลังกาจะมรณภาพ ท่าน
ได้สั่งเสียสานุศิษย์ว่าให้ห้ามศพท่านไปฌาปนกิจที่วัดช้างให้ อยู่มาไม่นานท่านลังกาได้มรณภาพที่รัฐ
ไทรบุรี ศิษยานุศิษย์และประชาชนได้ห้ามศพท่านลังกาไปวัดช้างให้ระหว่างทางได้พักศพเป็นระยะ ๆ
มา สถานที่พักได้ปักหลักไม้แก่นไว้เป็นหลักฐาน สถานที่เหล่านั้นต่อมากลายเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์
เช่น ที่พักศพบ้านทุ่งควาย ที่พักศพวัดป่าดงแปลง ที่พักศพวัดลำป่า ที่พักศพควนเจดีย์ เป็นต้น
เมื่อถึงวัดช้างให้ได้ฌาปนกิจศพแล้วนำอัฐิฝังไว้หน้าวัด ดังนั้นท่านช้างให้กับท่านลังกาชาวบ้านเชื่อว่า
เป็นพระภิกษุรูปเดียวกัน แต่เมื่อพระครูวิสัยโสภณ (ทิม ธรรมธโร) ได้สร้างพระเครื่องท่านช้างให้ ได้
มีการเข้าทรงและให้ตั้งชื่อพระเครื่องที่สร้างว่า “หลวงพ่อทวดเหยียบน้ำทะเลจืด” และมีการเรียก
ตำนานว่า “ตำนานหลวงพ่อทวดเหยียบน้ำทะเลจืด” ตั้งแต่นั้นมา แต่อย่างไรก็ตามปัจจุบันได้มีผู้
สงสัยตั้งเป็นข้อสังเกตว่า สมเด็จพระเจ้าพะโคะกับหลวงพ่อทวดวัดช้างให้ไม่น่าเป็นพระภิกษุรูปเดียวกัน
เพราะไม่มีหลักฐานอะไรยืนยันได้ว่า พระภิกษุทั้งสองเป็นรูปเดียวกันนอกจากการอ้างถึงการเข้าทรง
ซึ่งไม่สามารถนำมาเป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์หรือประวัติบุคคลได้ แต่อย่างไรก็ตามที่ประชุม
เห็นด้วยที่จะส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้ผ่านหลักสูตรท้องถิ่นศึกษา และส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรม
เกี่ยวกับหลวงพ่อทวด เช่น ประเพณีสงกรานต์หลวงพ่อทวด การสร้างพระเครื่องหลวงพ่อทวด การ
สร้างพิพิธภัณฑ์หลวงพ่อทวด เป็นต้น นอกจากนี้ที่ประชุมเห็นด้วยที่จะเสนอตำนานนี้เป็นมรดกภูมิ
ปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติและมนุษยชาติต่อไป

ภาพที่ ๕๓ -๖๒ การประชุมเวทีการมีส่วนร่วมของชุมชนวัดราษฎร์บูรณะ (วัดข้างใต้)
หมู่ที่ ๒ ตำบลควนโนรี อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี
วันที่ ๑๕ กันยายน พ.ศ.๒๕๕๘

ภาพที่ ๕๓

ภาพที่ ๕๔

ภาพที่ ๕๕

ภาพที่ ๕๖

ภาพที่ ๕๗

ภาพที่ ๕๘

ภาพที่ ๕๙

Prince of Songkla University
Pattani Campus

ภาพที่ ๖๐

ภาพที่ ๖๑

ภาพที่ ๖๒